

ELÇİNİN «ŞEKSPİR» ƏSƏRİNİN LONDON PREMYERASI

Bu il dekabr ayının 5-də Londonun teatr həyatında çox əlamətdar bir hadisə baş verdi: Londonun «The Horse Hospital» İncəsənət Mərkəzində yerləşən Avangard Teatrda xalq yazıçısı Elçinin məşhur «Şekspir» komediyasının ilk tamaşası göstərildi. Tamaşanın quruluşçu rejissoru Böyük Britaniyanın görkəmli teatr xadimi, Gruntles «Arts Group»-un həmtəsisçisi Deyvid Perri idi.

Hələ noyabr ayının 23-də Deyvid Perri Londonda fəaliyyət göstərən Puşkin Evində «Böyüklərin teatrı və professor Elçinin həyat və yaradıcılığı» mövzusunda mühazirə oxumuşdu. O, Elçinin həyat və yaradıcılığı barədə məlumat vermiş, ingilis dilinə çevrilmiş «Şekspir», «Mənim sevimli dəlim» və «Teleskop» pyeslərini geniş təhlil etmişdir. D.Perri demişdir: «Elçin bir çox roman və hekayələrlə, kino ssenariləri, elmi-tənqidi əsərlərlə bərabər, 15 pyes müəllifidir. Mən yalnız bu üç pyesi oxumuşam və deməliyəm ki, bu üç pyesin özü «Elçin teatrı» terminini ortaya qoyur. Bu teatrın mahiyyətini modern estetika təşkil edir.»

D.Perri Elçinin dramaturgiyasını 19-cu əsr Norveç dramaturqu Henrix İbsenin yaradıcılığı ilə müqayisə edərək deyib: «İbsenin əsərlərindəki minimalizm və obrazların daxili aləminə sirayət etmək bacarığı Elçinin əsərlərinə də şamil edilə bilər.» Mühazirədə Elçinin pyesləri məşhur ingidlis yazıçısı və rejissoru Mayk Ley ilə də müqayisə edilmişdir: «Leyin filmlərində xarakterləri inkişaf etdirmək və improvizasiya sərbəstliyi üçün zəmin olduğu kimi, Elçinin pyeslərində də bu cür bir zəmin mövcuddur.

Bu da Elçinin teatr estetikasına və qanunlarına dərindən bələd olduğunu göstərir.» O, dinləyiciləri «Şekspir» tamaşasına baxmağa və Elçin dramaturgiyasının estetik miqyasını özlərinin qiymətləndirməyinə dəvət etmişdir.

«Şekspir»in ilk tamaşasında əsas rolları Londonun tanınmış aktyorları Peter Stanford (Baş həkim), Dervia Toal (Həkim), Roman Kuzmi (Sanitar), Yovan Matič (Drob 13), Eleanor Bennett (Sara Bernar), Florian Raffone (Veneralı), Andrev Rea (Ər-arvad) və Konrad Peters (Stalin) ifa edir.

Tamaşaçıların arasında İngiltərənin bir çox məşhur teatr və ümumiyyətlə, incəsənət xadimləri, informasiya vasitələrinin, diplomatik korpusun, Azərbaycan və türk diasporalarının nümayəndələri var idi.

Premyeradan əvvəl Deyvid Perri çıxış edlərək tamaşaçıları salamladı və onları Elçinin yaradıcılığı ilə tanış etdi. D.Perri Elçin dramaturgiyasının dünya teatr sənətinin müasir tələblərinə cavab verən yüksək estetik səviyyəli bir dramaturgiya olduğunu vurğuladı. O, dedi: «Elçin böyük modernist dramaturqdur. İndi baxacağınız «Şekspir» tragikomediyası XX əsrin sonu, XXI əsrin əvvəllərində yaranmış ən yaxşı modernist pyeslər sırasındadır. Bu əsərin qısa müddətdə Avropa teatr səhnələrini dolaşacağına mənim şübhəm yoxdur.»

Sonra Azərbaycanın Böyük Britaniyadakı səfiri F.Qurbanov çıxış edərək, bu tamaşanın Azərbaycan ilə Böyük Britaniya arasındakı mədəni əlaqələrin inkişafında əhəmiyyətli rol oynadığını dedi.

Son olaraq söz teatrın dəvəti ilə London premyerasında iştirak edən xalq yazıçısı Elçinə verildi. Elçin müəllim öz çıxışında belə bir cəhəti xüsusi vurğuladı: «Əlbəttə, bir müəllif kimi mənim üçün çox xoşdur ki, bu gün Londonda mənim əsərim tamaşaya qoyulub, «Şekspir» Şekspirin vətəninə göstərilir. Ancaq mənim üçün daha qiymətli və mühüm cəhət odur ki, sizin teatr konkret olaraq yalnız Elçinin yox, ümumiyyətlə, Azərbaycan dramaturgiyasının bir nümunəsini böyük Britaniya tamaşaçılarına təqdim edir.»

Tez-tez həratəli alqışlar altında keçən tamaşa böyük müvəffəqiyyət qazandı.

Tamaşa bitdikdən sonra da tamaşaçılar dağılmırdı, onlar Elçin müəllimə yaxınlaşır, ona suallar verir, ondan avtoqraflar alırdı.

Tamaşaçılardan bir neçəsinin fikrini oxuculara təqdim edirik.

Professor, teatr tənqidçisi Peter Adams : «Bu tamaşa modern səhnə düşüncəsinin nəticəsidir. Bu, əlbəttə, pyesdən gəlir. «Şekspir» çox orijinal bədii təfəkkür məhsuludur. Dramaturq həyata sürrealist nəzərlərlə baxır. Deyvid Perri bu cəhəti tuta bilib və səhnə dili ilə göstərməyi bacarıb. Şekspir personaj kimi bu əsərdə iştirak etmir.

Ancaq onun sənətinin gücü, ümumiyyətlə, sənətin gücü bu pyesin əsas qəhrəmanıdır desəm, elə bilirəm ki, səhv etməyəm. Mən Elçini bir dramaturq kimi özüm üçün kəşf etdim və bu kəşfimdən çox razıyam. Bu tamaşa haqqında mütləq yazacağam.»

YUNESKO üzrə Böyük Britaniya Milli Komissiyasının Baş katibi Ceyms Bric: «Bu əsər mənə çox təsir etdi. Olduqca fəlsəfi əsərdir. Bu tamaşaya baxdıqdan sonra insan nə üçün yaşadığı barədə düşünür, öz həyatına nəzər salır, təhlil etməyə başlayır. Rejissorun işini, aktyorların oynunu da çox bəyəndim.»

Azərbaycan – Türk – İngiltərə Cəmiyyətinin sədri Alpaslan Düven: «Mən fəxr edirəm ki, böyük yazar Elçinin əsəri çox tələbkar London tamaşaçılarının bu qədər məhəbbətini qazandı. Bilirəm, Elçin Azərbaycanda çox məşhurdur. O, Türkiyədə də çox məşhur yazardır. O, böyük dünya şöhrətinə layiq yazardır.»

Almaniyadakı Köln Universitetinin filologiya magistiri Hans Şryoder: «Mən alman dilində Elçinin «Mahmud və Məryəm» və «Ağ dəvə» romanlarını oxumuşam. Bu romanları çox bəyəndiyimə görə elmi rəhbərimlə məsləhətləşdikdən sonra magistrlik dissertasiyamı Elçinin yaradıcılığına həsr etdim. Dissertasiyamın adı belədir: «Azərbaycan nasiri Elçinin romanlarında Şərq və Qərb estetikasının vəhdəti». İnternetdən öyrəndim ki, Elçinin pyesinin premyerası olacaq. Bu gün səhər Londona gəldim. İndi buradan da bir başa aeroporta gedib, Kölnə qayıdacağam. Çox xoşbəxtəm ki, Elçinlə şəxsən tanış oldum. O nə qədər böyük yazıçıdırsa, o qədər də sadə insandır. «Şekspir» olduqca orijinal bir əsərdir. İndi ən böyük arzum «Şekspir»i alman dilinə tərcümə etməkdir. Təəssüf ki, mən Azərbaycan dilini bilmirəm. Onu ingilis dilindən tərcümə edəcəyəm.»

«Şekspir» tamaşası dekabrın 9-na qədər beş gün dalbadal göstərilmişdir. Tamaşa hər dəfə tamaşaçıların alqışlarıyla qarşılanmışdır.

Teatr yanvar ayının 7-dən etibarən «şekspir» tamaşası ilə Uelsə qastrol səfərinə gedəcəkdir.

F.Abdullayev
London.